

спеціалізуються на випуску менш складних і не таких дорогих суден, які відзначаються, проте, високою якістю. Китай, увійшовши в число провідних суднобудівних країн, будує простіші, менш якісні і ще дешевші судна, використовуючи при цьому свою перевагу в дешевій робочій силі. Європейські країни знайшли свою нішу в будівництві дуже складних, унікальних суден (науково-дослідних, пасажирських, швидкісних поромів тощо).

Для України суднобудівна галузь, що вбирає в себе результати роботи підприємств металургійної, деревообробної, машинобудівної, радіоелектронної, електротехнічної, хімічної галузей промисловості, є пріоритетною. Характерною рисою суднобудівної галузі України для останніх років є її експортна спрямованість: понад 90 % продукції випускається на експорт. Основними типами суден, що будуються та реалізуються суднобудівними підприємствами України за експортними контрактами є: танкери, рефрижератори, рибпромислові траулери тощо. Найбільшими замовниками українських суден є Греція, Росія, Данія, Ліберія, Голландія тощо.

Наявність розвинутого металургійного виробництва в Україні, що повністю задовольняє потреби суднобудівників всередині країни, дозволяє говорити про конкурентні переваги в цьому питанні. Негативно на розвиток суднобудування в Україні впливає значна залежність від зовнішніх постачальників комплектуючих виробів. Суднобудівний комплекс України відзначається наявністю високого наукового потенціалу, власної сировинної бази, виробничих потужностей та кваліфікованих кадрів. Зберігаючи та розвиваючи наявні сприятливі умови для розвитку суднобудування та, використовуючи правильну маркетингову політику, підприємства України можуть зміцнити свої позиції на світовому ринку суднобудування.

Мірзодасва Т.В.

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Вектором сучасного економічного розвитку підприємств є їх включення в мережеві структури глобального, національного, регіонального та локального рівнів. Мотивацією стає жорстока конкурентна боротьба та посилення відкритості економіки на всіх рівнях. Однак, посилення інтеграційних процесів та поглиблення спеціалізації вимагають від кожного підприємства активного пошуку шляхів включення в мережеві виробничі структури.

Поширеним у світовій економічній практиці новітнього періоду стали територіальні кластерні структури (господарські кластери), що являють собою консорціуми, сформовані з місцевих підприємств на основі мережевих угод з метою одержання додаткових шляхів у пошуках нових ринків товарів і послуг, а також об'єднання обмежених можливостей окремих підприємств для виконання великих замовлень. В Україні впровадження таких структур повинно стати дієвим засобом вирішення проблем забезпечення економічного розвитку підприємств та окремих територій, а також структуризації економічного простору країни.

Системне дослідження процесів кластеризації підприємств, формування методології розробки ефективної політики сільськогосподарської економіки, розробка механізмів її реалізації в умовах України є важливим фактором загальної ефективності функціонування національної економіки, її місця в економічному просторі Європи та світу.

Проблему формування кластерів досліджував ще М.Портер. За його визначенням «кластер, чи промислова група, - це група географічно зосереджених взаємопов'язаних компаній і пов'язаних з ними організацій, які функціонують у певній сфері, характеризуються спільною діяльністю і взаємодоповнюють одна одну» [1].

Виділимо найбільш суттєві особливості кластерних мережевих структур.

По-перше, кластери є мережею *вертикально* інтегрованих підприємств та організацій, які виробляють конкурентоспроможні товари та послуги, використовуючи, насамперед, внутрішні ресурси регіону. По-друге, від традиційних формальних структур кластери відрізняє, перш за все те, що, не дивлячись на тісну інтеграцію і високу ступінь взаємозалежності, виробничі структури, що входять в нього, зберігають юридичну незалежність. По-третє, при кластерному підході економічно успішною є мережа крупних підприємств і малих та середніх постачальників (кластери). Крупні підприємства мають в цьому об'єднанні задачу створити зв'язки всього об'єднання з міжрегіональними і міжнародними ринками. Поставки малих і середніх підприємств регулюються не тільки виключно цінами, а і особистими задачами постачальника по розвитку свого модуля. Позитивною стороною цього підходу є те, що він вказує на все ще велике значення крупних підприємств, особливо у старопромислових регіонах, і їх об'єднання з малими і середніми підприємствами. По-четверте, ключовий елемент, що поєднує окремі фірми в мережу (кластер), - спільне використання *інформації*. Інформаційна інфраструктура на базі новітніх технологій - фундамент, на якому формуються промислові мережі [3]. По-п'яте, мережеві утворення забезпечують зв'язок виробництва з поширенням нових технологій та інновацій, інформацією взагалі, що вимагає включення у кластерний ланцюг університетів, науково-дослідницьких центрів, технополісів. Згідно з визначенням С.Безвушка "такі об'єднання сприяють збільшенню конкурентоспроможності підприємств, (1) підвищуючи продуктивність, (2) розширюючи інновації, (3) стимулюючи створення нових підприємств [4].

По-шосте, мережевий підхід сприяє створенню міжрегіональних та міжнародних коопераційних систем. Як зазначає С.Матвеев, «формування мережевого суспільства, в т.ч. економіки, відбувається шляхом перетворення традиційних організацій у мережеві структури» [5].

По-сьоме, кластери органічно вписуються в сучасний організаційно-управлінський механізм регулювання економіки, спрямований на удосконалення суспільного простору території (країни, регіону тощо). Провідними структурами такого механізму є Союзи промисловців і підприємців різних рівнів, які узгоджують свою роботу із відповідного рівня агентствами з розвитку, інноваційними центрами (вузи та регіональні наукові центри, технологічні дослідницькі лабораторії, бізнес-інкубатори, технополіси), інформаційно-консультаційними центрами (центри експертизи, електронні банки даних ділової інформації), рейтинговими агентствами, центрами підтримки бізнесу тощо.

Таким чином, розвиток кластерів передбачає підвищення інноваційності кожного підприємства і кластера в цілому; прискорений обмін між членами кластера інформацією, знаннями, ноу-хау; найбільш оптимальне використання внутрішніх і зовнішніх інвестицій; інтеграцію на своїй території економічної і соціальної політики заради створення на ній максимально сприятливого клімату для підприємництва і розвитку добробуту всього суспільства; переорієнтацію акцентів від централізовано-національної до регіональної - локальної (або муніципальної) економіки.

Джерела та література

1. Портер М. Конкуренция. – С.-Пб., М. К., 2000. – С. 207.
2. Мингалева Ж., Ткачева С. Кластеры и формирование структуры региона // Мировая экономика и международные отношения. – 2000. – № 5. – С. 97.
3. Чекмарев В.В. Рынок ролей экономических концепций // Книга об экономическом пространстве. – Кострома: КГУ им. Некрасова, 2001. – 341 с.
4. Безвужко Є. Кластери та їх роль у відродженні економіки Поділля // Перспективні дослідження. – 1999. – № 2. – С. 17.
5. Матвеев Є.Е. Інформаційна структура ринків в умовах глобалізації // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Транскордонне співробітництво, ринкова інфраструктура та фінансово-інвестиційна діяльність (36. Н. пр.). Вип. 6 (XXVII) / НАН України. – Львів, 2002. – С. 395 – 408.

Мудра М.І.**СИСТЕМА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ З ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ**

Система антикризового управління відрізняється від загального менеджменту, оскільки вводиться в дію тоді, коли підприємство перебуває в передкризовому або кризовому стані. Вихідним пунктом аналізу з метою встановлення необхідності проведення антикризових заходів є чітке визначення всіх зобов'язань підприємства – внутрішніх та зовнішніх та причин, які перешкоджають їх виконанню.

Антикризове управління розглядається незалежно від величини підприємства та галузевої належності, оскільки для такого управління є загальні базові чинники, які можна застосовувати в усіх випадках. На практиці антикризове управління виходить за межі лише здійснення заходів при банкрутстві і санації підприємств. Воно включає комплекс заходів щодо повернення підприємства до стійкої прибуткової (або дохідної) діяльності.

Невиконання підприємством своїх зобов'язань свідчить про два основні моменти: або менеджмент підприємства є недобросовісним і вважає можливим їх не виконувати; або підприємство дійсно не має змоги виконувати свої зобов'язання. У першому випадку підприємство повинно мати можливість виконати свої зобов'язання за рахунок високоліквідних активів і продовжувати виробничу діяльність, тоді кризовий стан підприємства не проявляється і неможливість виконати зобов'язання може бути відносною та тимчасовою. У другому випадку наявна криза і потрібно вводити антикризове управління як єдиний засіб продовжити діяльність підприємства в прийнятих для керівників та суспільства формі.

На практиці заходи з антикризового управління підприємствами, особливо підприємством з іноземними інвестиціями, не завжди можуть бути адекватними і реально здійсненими, оскільки фахівці на підприємствах зайняті переважно поточною роботою, іноді не вистачає необхідних знань, іноді поліпшенню роботи заважають суто людські інтереси, оскільки особисті вигоди можна мати і в умовах кризового стану. Бажано, щоб систему антикризового управління здійснювали окремо виділені фахівці, а ще краще – фахівці з антикризового управління.

При застосуванні заходів з антикризового управління на підприємстві з іноземними інвестиціями треба враховувати певні особливості функціонування такого підприємства. Вони полягають насамперед в цілеспрямованому використанні інвестицій, дотриманні інвестиційної стратегії підприємства, врахуванні можливого валютного або іншого фінансового ризику, а також у запобіганні недобросовісній поведінці іноземних інвесторів. Це виявляється у скиданні на підприємство застарілих технологій; згортанні виробництва і науково-технічних робіт з метою переведення їх за кордон; купівлі підприємства з метою його перепродажу; перетворенні підприємства країни інвестицій в технологічний придаток країни інвестора.

Для запобігання кризовому стану підприємства з іноземними інвестиціями потрібно розробляти політику управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. Якщо у підприємства є можливість вибору, задача антикризового управління полягає в розробці оптимального варіанту спрямування коштів у виробничі засоби за критерієм максимізації рівня ліквідності. І навпаки, коли підприємство вкладало кошти у неліквідні елементи виробництва, то управління ліквідністю в такому випадку полягає у забезпеченні повернення інвестованих коштів в найкоротші строки.

Слід також зважати на те, що Україна, як країна з перехідною економікою, не застрахована від криз, швидке поширення яких зумовлює глобалізація. Локальні економічні кризи можуть мати регіональні або навіть глобальні негативні наслідки.

Отже, у своїй антикризовій політиці підприємству потрібно враховувати всі зазначені особливості і загрози. Усвідомлення того факту, що підприємство знаходиться в кризовому або передкризовому стані, дозволяє вчасно розробляти відповідні заходи для виведення підприємства з кризи, а постійний моніторинг економічних показників запобігає їх подальшому різкому погіршенню.

Муратгазієва Э.**ПРИВЛЕЧЕНИЕ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В УКРАИНУ**

Глобализация, как феномен планетарного масштаба, втягивает все более новые страны, регионы, территории. Международная конкуренция, мировое разделение труда, интеграционные процессы, которые происходят на всех континентах, вовлекают страны, которые еще вчера были далекими от динамики мировых хозяйственных тенденций, активно присоединяются к внешнеэкономической конкуренции, принимают вызовы глобализации, адаптируются к жестким условиям мирового рынка.

Как следствие, возникает проблема научного обеспечения деятельности органов государственной власти и местного самоуправления к привлечению иностранных инвестиций. Так как привлечение иностранных инвестиций и совместная работа с иностранными инвесторами является одним из главных аспектов, который определяет направления и приоритеты международной экономической деятельности Украины, формы ее участия в европейских интеграционных процессах.

Накопление капитала - основной способ обеспечения инновационного развития экономики, инвестирование в инфраструктуру, социальную сферу, образование. Относительно устаревшая техника ограничивают конкурентоспособность изготовленной продукции на мировом рынке, уменьшают возможность иметь значительные резервы иностранной валюты. Прямые иностранные инвестиции дают возможность через инвестиционные товары получать необходимую передовую технику. Отечественные предприятия получают возможность внедрять «ноу-хау» и новые производственные технологии,